

Ако се перманентно разматра политика коју води премијер Турске Реџеп Т. Ердоган, не може а да се не примети да су последњи догађаји развијени у оквиру пројекта повратка калифата у политички живот. Неопходно је подсетити се да је у Османској империји султан имао световну власт, чему тежи и Ердоган. Наиме, он кроз покушај да формира председничку власт у држави (у току су уставне промене), жели да приграби моћ какву су имали султани. Што се тиче врховне религиозне власти, турске власти теже да је пребаце на генералног секретара Организације исламске конференције (ОИК). Сада ово место заузима грађанин Турске Екмеледин Ихсаноглу.

Године 1998. Савет Исламске академије права при Организацији исламске конференције донео је одлуку бр. 99 (2/11) „О секуларизму“ у којој се наводи: „Секуларизам представља објективистички систем погледа, заснован на принципу не признавања Бога (атеизма), што је у супротности са исламом, а и због његове солидарности са светским ционизмом и другим деструктивним и покретима који све дозвољавају и које одбацују Алаха“. Као што се зна, најважнији чувар секуларизма у Турској је генералитет и од Мустафе Ататурка створена Народна-републиканска партија (НРП), против које је владајућа исламистичка Партија правде и развоја организовала неколико „удара“ са циљем да је разбије. Опозициони турски медији наводе да је овај удар на Народно-републиканску партију извршен у сарадњи са Организацијом исламске конференције.

У османској држави фетва, коју је проглашавао духовни вођа – шеих – ул – ислам, имала је обавезујући карактер, чак и за султана. У данашње време турски премијер се брине да своју спољнополитичку делатност води у сарадњи са ОИК-ом. Разни аналитичари су већ приметили да све државе исламског света спроводе све одлуке ОИК-а, што одражава јединство исламског света. Очеvidно је да лидери држава чланова ОИК-а желе да на овај начин демонстрирају своју приврженост исламским вредностима, а да одређени центри моћи у исламском свету желе да муслимани света стекну поверење у њих и повремено наступају као категорички заступници екстремних исламских идеја, ради којих су спремни да жртвују и добре односе са неисламским светом, као и установљени светски верски поредак.

Министар спољних послова Турске Ахмет Давутоглу у својој књизи *Стратешка дубина: међународни положај Турске* посвећује велику пажњу ОИК-у. Он тврди да ОИК представља једну од најутицајнијих међународних организација исламског света, која је способна да наступи као колективни

транснационални политички представник, глобалног нивоа. Ова чињеница, према мишљењу Давутоглуа, мора бити уважена од турских власти приликом спровођења на међународној арени турских националних интереса.

Турски национални и спољнополитички интерес, према мишљењу актуелног министра спољних послова, има *троугаону конфигурацију* у региону Блиског истока. Овај троугао чине Турска, Иран и Египат. У оквиру овог великог троугла, постоји унутрашњи, мањи троугао који чине Ирак, Сирија и Саудијска Арабија. На крају, последњи „пасивни троугао нестабилности“ чине Либан, Јордан и Палестина. Овде треба обратити пажњу на чињеницу да су односи Турске са Јорданом и Либаном, тек после познатих догађаја повезаних са „Флотилом слободе“, тачније 10. јуна, а у оквиру Петог турско-арапског форума у Истанбулу добили виши ниво. Тада је, између осталог, донета одлука да Турска, Сирија, Јордан и Либан формирају зону слободне трговине и безвизног режима. Истовремено, под великим притиском арапског света („Арапске улице“), Палестинска национална администрација донела је одлуку о признавању лидерске позиције Турске у региону.

Са друге стране, како то примећује Шломо Бен-Амин и чланку „Уздизање Турске и пад панарабизма“, објављеном у америчком часопису *Project Syndicate*, Турска је „сатерала Израел у угао светског јавног мњења“ поводом „мирне флотиле“ и доставе хуманитарне помоћи Палестинцима, да би принудили владу Израела да изабере реалну перспективу мирних преговора, уз истовремено јачање партије ХАМАС како би се ускоро укинула блокада појаса Газе. Овакав след догађаја беспоговорно узноси Турску на лидерско место у региону, што ће јој омогућити да повећа свој утицај у Јордану, који је, према речима Давутоглуа, „типична кафанска држава“. На тај начин заокружиће се формирање регионалног поретка у коме кључну улогу игра Турска. Дакле, у приоритету Турске није ХАМАС, који има сложене односе са Египтом и Саудијском Арабијом, већ Јорданско Хашемитско Краљевство, које има важан геополитички значај, пре свега за државе унутрашњег троугла. Другим речима, увукавши Јордан у сферу свог утицаја, Турска самим тим стиче, са једне стране, јаке полуге утицаја на државе унутрашњег троугла, а са друге – преимућство над осталим државама спољашњег троугла. Да би ово функционисало, неопходно је још и војно присуство Турске у „унутрашњем троуглу нестабилности“. Због тога Турска, у садашње време и Либану, као миротворац (ЈУНИФИЛ) држи 528 војника и официра. Следећи догађаје у окружењу, и Палестинска национална администрација је потпала под морални, политички и економски утицај Турске.

Потребно је приметити да у својој књизи актуелни министар спољних послова Турске пише о могућности укључивања у „унутрашњи нестабилни троугао“ и Севера Ирака (Курди), где Турска самоуверено и доследно предузима конкретне кораке усмерене на

Пише: Зоран Милошевић
субота, 31 јул 2010 15:45

снажење свог утицаја у овој курдској аутономији. Међутим, ако се ово догоди, то више неће бити „троугао“ већ „четвороугао нестабилности“. Било како било, углавном, данас је Јордан принуђен да призна лидерство Турске у региону и склопи договоре о сарадњи са овом државом, давши јој велике (економске) привилегије. Овде ја важно напоменути да све државе Блиског истока, које су склопиле одређене (политичке) договоре и признале Турску као регионалног лидера, овој држави дају и значајне економске привилегије, које треба да још више увећају моћ Турске.

За спољнополитичку политику Турске на Блиском истоку важно је и питање како Давутоглу прихвата присуство Јевреја на Блиском истоку. Према његовом мишљењу, распадом после Другог светског рата колонијалног система који је формирала Велика Британија на блискоисточном региону образована је јеврејска држава, које је исказало „деструктивну улогу на „регионалну централно-исламску гео-културу и геополитичку целовитост“. Појава јеврејске државе у виду нације-државе, уздигла је „јеврејско питање“ на виши ниво. На тај начин, Запад је „јеврејски проблем“ учинио за много векова узорком конфликта између Јевреја и хришћана на једној страни, и муслиманског света на другој, извозећи тај проблем на цео Блиски исток. До тада, према мишљењу Давутоглу, „јеврејско питање“ није постојало.

Можемо, дакле, рећи да турска влада покушава да обнови османску политичку традицију, чија је најважнија особина уважавање мишљења исламских ауторитета, који не морају бити религиозни делатници. Ово треба да буде противтежа иранским и египатским исламским теолозима, тј. осталим државама „унутрашњег троугла“. Потребно је још приметити да Турска покушава да Израел „који је вештачки створен од западних држава, путем експорта 'јеврејског питања' из Европе на Блиски исток“ (А. Давутоглу) сведе на локалног политичког играча.